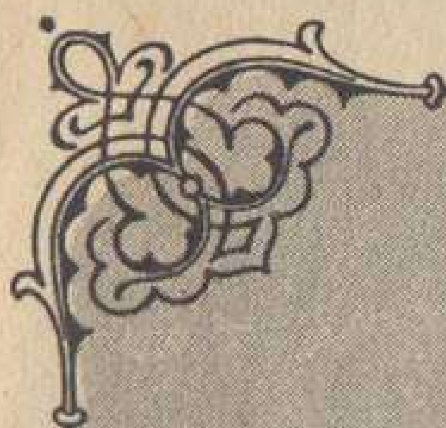
Tercüman

MÜBAREK GÜN VE GECELER

Yrd. Doç. Dr.
Hüseyin Algül

MÜBAREK GÜN VE GECELER

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Algül

TERCÜMAN TESİSLERİ'nde
dizilmiş ve basılmıştır.

İSTANBUL- 1987

ÜÇ AYLAR

Giriş

Hicri takvimde yer alan "Receb, Şaban, Ramazan" ayları çok kutlu ve mübârek aylardır. Bu aylar pek çok faziletlerinden dolayı Müslümanlar arasında "Üç aylar" diye bilinir.

Üç ayların fazileti şuradan da bellidir ki, mübârek gecelerden Regâib ve Mi'rac kandilleri Receb ayında, **Berat** Kandili Şaban ayında, **Kadir** Gecesi ise Ramazan ayındadır. **Mevlid** Kandili'ne gelince -bilindiği gibi- bu kandil, Rebiülevvel ayındadır. Biz, üç aylar hakkında kısa bilgi verirken bu aylara şeref kazandıran kandil gecelerini de sırası geldikçe ayrı ayrı açıklamaya çalışacağız.

RECEB VE ŞABAN AYLARI

Hemen şunu söylemeliyiz ki, her konuda olduğu gibi üç ayları mânen değerlendirme konusunda da örneğimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) Efendimizdir.

Peygamber Efendimizin, Ramazan ayı dışında en çok Receb, Şaban, Muharrem ve Şevval aylarında oruç tuttuğunu Ashâb-ı Kiram Hazretleri bize haber vermektedirler.

Recep ayı girdiğinde Peygamber Efendimizin şöyle dua ettiği naklolunur:

''ALLAHIM! HAKKIMIZDA RECEB VE ŞABAN'I MÜBAREK KIL VE BİZİ RAMAZAN'A ERİŞTİR!''

Mübarek gecelerimizden Regâib ve Mi'rac kandilleri Recep ayını şereflendirmektedirler. Şimdi bu kandiller hakkında bilgi verelim:

REGÂİB KANDİLİ

Receb ayının ilk cuma gecesine **"Leyle-i Regâib"** denir. Bu gece İslâm'ın mübârek gecelerinden biri olup, bütün İslâm dünyasında kutlanır.

Kelime olarak regâib, ''ragîbe''nin çoğuludur. Ragîbe; nefis, kıymetli, değerli, ihsan gibi mânâlara gelir. Buna göre Leyle-i Regâib denilince **"Çok lütuf ve ihsanla dolu, kıymeti ve değeri büyük, iyi değerlendirilmesi gereken gece"** anlaşılır. İslâm bilginlerinin açık-

lamalarına göre, bu gecede Nebiyy-i Muhterem (s.a.v.) Efendimiz, birtakım fi'lî tecellilere, nûranî mevhibelere erişmiş, bu sebeple Cenâb-ı Hakk'a şükür için oniki rekât namaz kılmıştır.

Halk arasında bu gece ile ilgili olarak yaygın kanaate göre "bu gece, **Âmine Hatun'**un Peygamberimize hâmile kaldığı gecedir." Halbuki İslâm bilginlerince böyle bir kanaat yanlış olup Efendimiz (s.a.v)'in doğum tarihi böyle bir kanaati doğrulamamaktadır. Şu kadar var ki, Âmine Hatun, Rasûl-i Ekrem Efendimizi hâmile olduğuna bu gece muttali olmuş olabilir. Halk arasında yaygın olan kanaatın böyle yorumlanması daha uygun olmalıdır.

Mânen Bereketli Gece

Kelime olarak düşünülünce bile adı üstünde anlaşılıyor ki, bu gece, mânevî açıdan çok bereketli, bu sebeple de Müslümanlarca iyi değerlendirilmesi gereken gecelerden biridir.

Bu gecenin bir hususiyeti de "Mübarek Ramazan ayı"nın ilk habercilerinden olmasıdır. "Receb, Şaban ve Ramazan" ayları peşpeşe olup, Müslümanlar bu aylar ve günlerde daha kontrollü davranmak durumundadırlar. Receb'in ilk cuma gecesiyle giren bu kandil, Müslüman-

lara ilk hatırlatmayı yapmakta ve hal diliyle "İki ay sonra Ramazan ayı gelecek, ona hazır olunuz, onu karşılayınız, onbir ayın sultanına hoş geldin ey mübârek Ramazan diyebilmenin mânevî gayretine şimdiden girişiniz!" demektedir.

Bu Geceyi Nasıl Değerlendirmeli?

Mümkünse sıhhati yerinde olan Müslümanlar bu gece yatsı ve sabah namazını camiye giderek cemaatle eda etmeli, mahalle ahalisi ile bütünleşmeli, büyüme çağındaki çocuklarını da camiye götürmeli, onlara gece hakkında bilgi vermeli, minarelerde yanan kandillerin mânâsından bahsetmeli, beraberce va'z ü nasihat dinlemeli, Kur'ân-ı Kerîm okumalı, okuyanları dinlemeli, aile yakınlarıyla biraraya gelip gecenin mânâ ve önemiyle ilgili olarak dinî sohbette bulunmalı, geçmiş namazlarını kaza etmeli, kazası yoksa nâfile kılmalı, dinimizin ve milletimizin bekası için dua etmeli, günahlara tevbe etmeli; millî birliğimizin, ilâhî bir siyanetle korunması için bütün samimiyetle Allah'a yalvarmalıdır.

Mİ'RAC GECESİ

Mi'rac Gecesi, Receb-i Şerîfin yirmiyedinci gecesidir. Bu olay Kur'ân-ı Kerîm'de **"İsrâ"** kelimesiyle anılmıştır. İsrâ, sözlükte: "Geceleyin yürüme" anlamına gelir. Bu büyük olay geceleyin meydana geldiği için ona **İsrâ** denilmiştir. Kur'ân-ı Kerîm'de bu adı taşıyan bir sûre vardır. **Mi'rac** ise "Urûc" kökünden türemiştir. Bu kelimenin sözlükteki anlamı: "Yükseğe çıkmak"tır. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) mi'raca erdirildikten sonra insanlara anlatırken "Göğe çıkarıldım" ifadesini kullandıklarından bu olaya **"Mi'rac-ı Nebî"** denilmiştir.

Hak Teâlâ Hazretleri ilâhî mükâfatla şereflendireceği kullarını çeşitli imtihanlardan geçirmiştir. En büyük ilâhî mükâfatlara eriştirilen Peygamberler -hepimiz biliyoruz ki- dâima sıkıntılarla karşılaşmışlardır. Yine biliyoruz ki, son Peygamber Efendimiz Hazretleri de çeşitli sıkıntılarla karşılaşmış, fakat hepsine göğüs germiştir. İşte Cenâb-ı Hak, İslâm'ın tebliği uğrunda her fedakârlığa katlanan sevgili Habib'ini **Mi'rac**'la mükâfatlandırmıştır. Mi'rac kuvvetli görüşe göre Medine'ye hicretten önceki birbuçuk yıl içinde, Receb-i Şerîfin yirmiyedin-

ci gecesinde cereyan etmiş ve gerek sevgili Peygamberimiz, gerekse ashab için büyük teselli kaynağı olmuştur.

Mi'rac-ı Nebi

Peygamber Efendimiz Kâbe'nin yanındaki Hatim'de yatmış, uyurla uyanık arasında iken veya **Ümmihâni Bint-i Ebî Tâlib**'in evinde iken **Cebrâil** (asm.) geldi, göğsünü yarıp zemzemle yıkadı, hikmetle doldurdu. Burak adlı binite bindirip Cebrâil ile. Mekke'deki **Mescidü'l-Haram**'dan Kudüs'teki **Mescidü'l-Aksa**'ya gidildi. Orada bütün peygamberlerle namaz kılındı. Sonra yüksek makamlara çıkılacak bir mi'rac, bir mânevî asansör kuruldu, gök katları açıldı; birinci katta **Hz. Âdem**'le, ikinci katta **Hz. İsâ** ve **Hz. Yahya** ile, üçüncü katta **Hz. Yusuf** ile, dördüncü katta **Hz. İdris** ile, beşinci katta **Hz. Harun** ile, altıncı katta **Hz. Musa** ile ve yedinci katta **Hz. İbrahim** ile görüşüldü. Sonra **Sidre-i Müntehâ** sahası açıldı ve **Beyt-i Ma'mûr** gösterildi.

Daha sonra beş vakit namaz farz kılındı. Cebrâil Aleyhisselâm **Sidre**'den öteye geçemedi. Peygamber Efendimiz, oradan, Kurb-i Zat'a Refref adlı özel bir binite bindirilerek götürüldü ve Cenâb-ı Hakk'a, ok yayının iki ucu kadar, hattâ daha da fazla yaklaştırıldı. Nice

sırlara eriştirildi, vahye mazhar kılındı; Cenâb-ı Hak'la, mekândan münezzeh olarak tekellüm vuku buldu ve tekrar Refref ile Sidre'ye döndürüldü. Peygamberimiz (s.a.v.) orada Cebrâil Aleyhisselâmı asıl şekliyle gördü. Daha evvel de ilk vahye mazhar olduğunda Hira'da asıl şekliyle görmüştü.

Her peygambere ayrı derecelerde mi'rac nasip olmuşsa da, bir yayın iki ucu kadar Cenâb-ı Hakk'a yaklaştırılmak makamı ancak Peygamber Efendimize nasip olmuştur. **"Araları iki yay aralığı kadar, belki daha yakın oldu"** (Necm, 9) âyeti buna işaret etmektedir.

Olayın Tepkisi

Peygamber Efendimiz, gördüklerini Mekkelilere anlattığında müşrikler inanmamışlar ve ona Kudüs hakkında sorular sormuşlar, Peygamberimiz (s.a.v.) onların sorularına -Cenâb-ı Hakk'ın göstermesi ve bildirmesiyle- doğru cevaplar vermiş; o zaman, yolda gelmekte olan bir kervanın nerede olduğunu sormuşlar, Peygamber Efendimiz onu da doğru olarak cevaplandırmış, kervan geldiğinde kervandakilerin verdiği cevapla Efendimiz Hazretlerininki birbirine uygun düşmüştü. Fakat bütün gerçeklere rağmen müşrikler yine de inanmaktan kaçınmışlardı. Çünkü şirkin gözü kördü. **Hz. Ebû-**

bekir ve öteki Müslümanlar ise işitir işitmez tasdik etmişler, sadâkatle inanmışlardı.

Mi'rac Gecesi Peygamberimize Sidre'de üç ilâhî bahşiş verildi:

(1) Bakara Sûresi'nin son âyetleri "Âmenerrasûlü ve devamı"... Bu âyetlerde İslâm dininin akâidi sıralanıyor, Müslümanların sıkıntılarının sona ereceği müjdeleniyordu.

(2) Ümmet-i Muhammed içinde, "Allah'a ortak koşmayanların (Tevhidden ayrılmayanların-şirke sapmayanların) cennete gireceği va'dolunuyordu.

(3) Beş vakit namaz farz kılınıyordu.

Bu Gece Müslümanlar İçin İndirilen Hükümler

İsrâ Sûresinin 22-39 âyetlerinde Müslümanlara 12 esas bu gece bildirilmiştir:

"Allah'tan başkasına kulluk etmeyin. Ana-babaya iyi davranın. Hısıma, yoksula, yolda kalmışa hakkını verin. Cimri ve israfçı olmayın. Evlâtlarınızı, yoksulluk korkusu ile öldürmeyin. Fuhuş ve zinaya yaklaşmayın. Cana kıymayın. Yetimin malına doğru olmayan bir surette yaklaşmayın (Yetimin malını haksızlıkla yemeyin). **Ahdi yerine ge-**

tirin (Verilen sözü tutun). **Ölçü ve tartıda doğruluğa dikkat edin. Hakkında bilgi sahibi olmadığınız şeyin ardına düşmeyin. Yeryüzünde gurur ve kibirle yürümeyin, büyüklük taslamayın."**

Bu Geceyi Şânına Uygun Olarak Değerlendirelim

Bu gecenin büyüklüğü hakkında ne kadar şey söylense ve yazılsa yine de tam anlamı ile ifade olunamaz; bu gecenin şânını, şerefini, feyzini, bereketini, büyüklüğünü kalem yazmaktan ve dil tarif etmekten âcizdir. Bu sebeple Müslümanlar için bu gece, hayatlarında ilâhî armağanlara erişmek için karşılarına çıkan fırsatların en önemlileri arasındadır. Bu geceyi zikr ü tefekkürle, ibadetle, Kur'ân okuyup dinlemekle ve Rasûlüllâh'a salevât ile değerlendirelim! Ayrıca bu gece, oniki rekât namazın kılınması iyi görülmüştür. Her rekâtında Fatiha ile başka bir sûre okunarak, iki rekâtta selâm vermeli sonra yüz kere **"Sübhânellâhi velhamdülillâhi velâ ilâhe illellâhü vellâhü ekber"'** demeli, bunun peşinden yüz kere istiğfar ederek, yüz kere de salat ü selâm okumalıdır. Bu gece dua etmeyi de unutmamalı.

Receb ayından sonra Şaban ayı girer. **Hz.**

Âişe: "Rasûlullâh'ın Şaban ayındaki kadar oruçlu olduğu bir ay görmedim" *(Müslim, Sıyam, 175)* demektedir.

Şaban ayının ortalarında oruç tutmanın faziletí ile ilgili olarak Peygamber Efendimiz şöyle buyurmaktadır:

Peygamber (s.a.v.) bir kimseye hitaben: "Sen bu ayın (Şaban'ın) ortalarında bir oruç tuttun mu?" diye sordu. O zat, "Hayır, tutmadım" deyince, Rasûlullah (s.a.v.) "O halde Ramazan'dan çıkıp iftar ettiğinde (yani bayramdan sonra) o tutmadığın oruç yerine iki gün oruç tut" buyurdu. *(Müslim, Sıyam, 200)*

Mübarek Berat Gecesi de Şaban ayını şereflendirmektedir.

BERAT GECESİ

Mübârek üç aylardan Şaban ayının onbeşinci gecesi her yıl Müslümanlar tarafından mânevî bir coşkunlukla kutlanmaktadır. Çünkü bu gece, ifade ettiği anlam ve taşıdığı değer itibariyle çok mübârek olan Berat Gecesi'dir.

Bu gece, İslâm bilginleri tarafından: "Mübârek, Berâet, Sâk (Berat, Ferman, Rahmet)" gibi isimlerle anılagelmiştir. Bereketli, mânen verimli, feyizli ve kutlu bir gece olduğu için "Mübârek", iyi değerlendirildiği takdirde günahlardan arınma ve suçlardan temize çıkma imkânı Hak Teâlâ tarafından Müslümanlara ihsan edildiği için "Berâet", şânına uygun ameller yapıldığı takdirde Yüce Mevlâ'nın seçip beğendiği kullar arasına ayrıldığı için "Sâk (Berat)", esirgeyen, bağışlayan Cenâb-ı Hakk'ın ihsanına erişildiği için de **"Rahmet"** isimleri verilmiştir. Her bakımdan bereket dolu olan bu gece, memleketimizde; **"Berat Gecesi-Berat Kandili"** terimleriyle anılmakta ve kutlanmaktadır.

Bu Gecenin Anlam ve Önemi

Hak Teâlâ Hazretleri Kur'ân-ı Kerîm'inde

Duhan Sûresinin 1-3 âyetlerinde şöyle buyurmaktadır:

"(Helâl ve haramı ve başka hükümleri) açıkça bildiren bu kitaba yemin ederim ki, hakikat biz onu mübarek bir gecede indirdik. Gerçek biz (Onunla inkârcıların uğrayacakları azâbı) haber vericileriz. (O öyle bir gecedir ki,) her hikmetli iş, nezdimizden bir emr ile o zaman ayrılır." *(Duhan, 1-3)*

Âyette geçen "Mübârek gece"yi bazı müfessirler **"Kadir Gecesi"**, bazıları da **"Berat Gecesi"** olarak yorumlamışlardır. Diğer bazı müfessirler ise bu iki görüşü şöyle birleştirmişlerdir: "Gecenin mübârek oluşu, Kur'ân-ı Kerîm'in indirilmesinden kaynaklanmaktadır. Kur'an-ı Kerîm Şaban'ın onbeşinci gecesinde (Yani Berat Gecesi'nde) bir defada dünya semasına indirilmiş, Kadir Gecesi'nde ise görevli kâtipler tarafından istinsâhına ve Hz. Muhammed (s.a.v.) Efendimize Cebrâil Aleyhisselâm aracılığı ile kısım kısım indirilmeye başlanmıştır.

Bu sebeple buradaki mübârek geceden Berat Gecesi'nin de kastolunmuş olması Kur'ân-ı Kerîm'in Kadir Gecesi'nde indirilmeye başlandığına zıt düşmez."

Bu Gecede Mevcut Olan Beş Haslet ve Şefaat Meselesi

İslâm kaynaklarında bu gecede beş hasletin varlığından bahsolunur:

① Her önemli işin o gecede hikmetli bir şekilde ayırımı ve seçimi yapılır.

② O gecede yapılan ibadetin (Kılınan namazların, okunan Kur'ân'ın, yapılan dua ve zikirlerin, tevbe ve istiğfarların), gündüzünde tutulan orucun fazileti çok büyüktür.

③ İlâhî ihsan, feyiz ve bereketle dopdolu bir gecedir.

④ Mağfiret (Bağışlama) gecesidir.

⑤ Bu gece, Nebiyy-i Muhterem (s.a.v.) Efendimize şefâatın tamamı verilmiştir. Şöyle ki, Râsul-i Ekrem Efendimiz Şaban'ın 13. gecesi ümmeti hakkında şefaat istemiş, üçte biri verilmiş; 14. gecesi yine istemiş, üçte biri daha verilmiş; 15. gecesi (Berat Gecesi) tekrar istemiş ve bu gece şefaatın tamamı verilmiştir.

Şaban'ın onbeşinci gecesi ile ilgili şu hadisi de nakledelim: Efendimiz buyurur ki: **"Şaban ayının yarısı oldu mu, o geceyi ibadetle ihya edin. Gündüzünde de oruç tutun. Çünkü Allah Teâlâ o akşam, gurup vakti dünya semasına tecelli eder ve "İstiğfar eden var mı ki, affedeyim. Rızık isteyen var mı**

ki, ona rızık vereyim. Hastalığa uğramış var mı ki, ona âfiyet vereyim... Var mı ki, var mı ki, diyerek sabaha kadar devam eder." *(Tâc, (Bekir Sadak Tercümesi, II, 154, İbn Mâce)*

Müslümanlar İçin Önemli Bir Fırsat

Görüldüğü gibi Hak Teâlâ Hazretleri; kendi dergâhına boyun eğen, suçlarından tevbe ederek secdeye kapanan, hatalarına gözyaşı döken her kulunu affedeceğini; bereketi, feyzi, ihsanı ile Berat Gecesi'ni şenlendireceğini açıkça ilân buyuruyor. Kullarını huzûr-ı ilâhîsinde nefs muhasebesine çağırıyor. Öte yandan, Peygamber Efendimiz, ümmetine şefaat için Cenâb-ı Hakk'a yalvarmış ve kendisine **"Şefaat-ı tamme"** verilmiştir.

Ümmetine fayda sağlamaya düşkün, ümmetinin acıları ile ağlayan o mübârek Peygamber elini açmış: "Yok mu şefaatımdan yararlanmak isteyen?" derken, bu davete "Hayır" demek doğru olur mu? Bir İslâm âliminin benzetmesiyle, "Bu şefaatten mahrum olanlar; Cenâb-ı Hakk'ın rahmetinden devenin ürküp kaçtığı gibi kaçanlar"dır.

İslâm kaynaklarında belirtildiğine göre: **"Büyücüler, kindarlar, içkiye düşkün olanlar, ana-babasını incitenler, zina etmekte**

ısrar edenler" bu gecenin bağışından, bereketinden ve şefaatından yararlanamazlar. Müslümanlar genellikle bu gecenin feyzinden nasibini alırken, bir kısım insanların bundan mahrum kalmaması için, içini dışını tasfiyeye tabi tutması, kendini hesaba çekmesi ve bu geceyi fırsat bilerek kalbini-zihnini bütün kötülüklerden arındırmaya yönelmesi gerekir.

Bu gece; **"Artık ben günah yığınına batmışım, benim için kurtuluş umudu kalmadı"** diyenler için de bir fırsattır. Bunlar da bu gecede Hakk'ın dergâhına yüz sürsünler, camilere koşarak cemaate karışsınlar, ibadet etsinler, Kur'an dinlesinler, dua etsinler, ilâhî bağışa erişmek için yalvarıp yakarsınlar, kendilerini bu gecenin mânevî havasına bıraksınlar, göreceklerdir ki, sabaha, kindarlıktan, iftiradan, dedikodudan, ana-babalarını incitmekten, sarhoşluktan, kumardan, zinadan kısaca her çeşit hileden, yalandan, dolandan uzaklaşmaya azmetmiş, and vermiş, irade sahibi ve kararlı bir insan olarak ulaşacaklardır.

RECEP VE ŞABAN AYLARINDA PEYGAMBER EFENDİMİZİN VE ASHÂB-I KİRÂM'IN DİKKAT ETTİĞİ HUSUSLAR

Hadis-i şeriflerden anlaşılıyor ki, Peygamber Efendimiz Receb ve Şaban aylarında daha çok oruç tutar, farz namazlardan başka çok nâfile kılar; zikir ve tesbihini, hamdini ve şükrünü daha artırır, yoksullara daha çok sadaka verirdi.

Ashâb-ı Kirâm da bu ayların faziletine erişmek için vargüçleriyle çalışırlardı. Farza ilâveten nafile ibadetlerini artırırlar, çok çok tevbe ve istiğfar ederler, yoksullara yardım ederler, yetimleri kimsesizleri, düşkünleri, ilgiye muhtaç yaşlıları sevindirirlerdi. Bilhassa Şaban'dan sonra Ramazan geleceği için bu meserret ayına yoksulların da hazırlıklı girmeleri için ellerinden gelen her yardımı yaparlardı.

RAMAZAN AYI

Ramazan ayına gelince, bu ayın faziletleri yazmakla tükenmez. Peygamber Efendimiz bu ay hakkında şöyle buyurmaktadır: **"Ramazan geldiğinde cennet kapıları açılır, cehennem kapıları kapanır, şeytanlar da bağlanır."**

(Müslim, Mehmed Sofuoğlu Tercümesi, Sıyam, 1)"; Ramazan olduğu zaman rahmet kapıları açılır, cehennem kapıları kapanır ve şeytanlar zincire vurulurlar. *"(Müslim, Sıyam, 2)*

Ramazan'da **sahur** vardır, **iftar** vardır, **teravih** vardır.

Peygamber Efendimiz, sahurla ilgili olarak şöyle buyurmaktadır: **"Sahur yemeği yiyin. Çünkü sahurda bereket vardır."** *"(Riyâzü's-Sâlihin, K. Burslan-H.H.Erdem Tercümesi, II, 495, Buhârî-Müslim)."* Yine bir hadisinde Sevgili peygamberimiz: **"Bizim orucumuzla kitab ehli olan** (Yahudi ve Hıristiyan)**ların arasını ayırıcı fark, sahur yemeği yemektir"** buyurmuştur. *(Müslim, Sıyam, 46)*

İftarda acele etmek tavsiye edilmiştir. Bu konuda Müslim'den iki hadis nakledelim:

"İnsanlar (Sünnet vechile) **iftar etmeye**

acele davrandıkları müddetçe daima hayırla yaşarlar.'' *(Müslim, Sıyam, 48)*

"Peygamberimiz iftarda da, akşam namazında da acele ederdi, bunları tehir etmezdi.'' *(Müslim, Sıyam, 49-50)*

Bu konuda Anadolu'muzda güzel bir gelenek vardır. Akşam namazı için camiye giden oruçlu cemaat, yanlarına zeytin vs. iftâriye alırlar. Ezan okununca birbirlerine de ikram ederek iftar edip namazı kılarlar. Böylece Peygamberimizin sünneti üzere hem iftarı, hem de namazı geciktirmemiş olurlar.

Bir gün Hz. Peygamber (s.a.v.) **Sa'd b. Ubâde** hazretlerinin yanına geldiğinde **Hz. Sa'd,** bir parça ekmek ve zeytin çıkardı. Rasûl-i Ekrem Efendimiz bunları yedi. Sonra: **"Sofranızda oruçlular iftar etsin, yemeklerinizi iyi kimseler yesin, melekler de size dua etsin!"** buyurdu. *(Riyâzü's-Sâlihîn, II, 517, Ebû Davud)*

Ramazan ayında yatsı namazına ilâve olarak vitirden önce kılınan teravih namazının da insanların günahlarının affına vesile olacağı bildirilmiştir. Peygamber Efendimiz bu konuda şöyle buyurmaktadır:

"Bir kimse Ramazan-ı Şerîfin gecelerinde ibadetin sevabına inanarak ve mükâfa-

tını umarak Allah rızası için teravih namazını kılarsa geçmiş günahları mağfiret olunur." *(Riyazü's-Sâlihîn, II, 463, Buhârî-Müslim)*

"Faziletine inanarak ve mükâfatını umarak Allah rızası için Ramazan gecelerini ibadetle geçiren kimsenin geçmiş küçük günahları mağfiret olunur." *(Riyazü's-Sâlihîn, II, 463, Müslim)*

Ramazan'da oruç tutmanın sevabı o kadar bol olacaktır ki, bunu herhangi bir ölçüye sığdırmak mümkün olmaz. Oruçlu kişi eline, diline, gözüne de sahip olmalı, kimse ile dalaşmamalıdır. Bütün bunları ihtiva eden bir hadisinde Râsul-i Ekrem (s.a.v.) Efendimiz şöyle buyurur:

Aziz ve Celîl olan Allah: ''Âdem oğlunun işlediği her hayır ve ibadette kendisi için (bir menfaat düşüncesi var)dır. Fakat oruç böyle değildir. Çünkü oruç, halis benim (rızam) için yapılan bir ibadettir. Onun mükâfatını da ben veririm'' buyurdu. Oruç bir kalkandır. Herhangi biriniz (bilhassa) oruçlu bulunduğu gün artık, kötü söz söylemesin ve bağırıp çağırmasın. Eğer biri kendisine söver veyahut onunla dövüşürse hemen ''Ben oruçluyum'' desin! Muhammed'in canı yedinde olan Allah'a yemin

ederim ki, oruçlunun (ağzındaki açlık) kokusu kıyamet gününde Allah indinde misk kokusundan daha temizdir. Oruçlunun, kendileriyle ferahlanacağı (iki mühim) sevinci vardır: İftar ettiği vakit iftarıyla sevinir; Rabbına kavuştuğu zaman oruç (unun mükâfatı) ile ferahlanıp sevinir. *(Müslim, Sıyam, 163)*

Peygamber Efendimiz samimiyetle Ramazan orucunu tutanların cennete hususi bir kapıdan alınacaklarını da müjdelemiştir:

"Cennette Reyyan denilen bir kapı vardır. Bu kapıdan kıyamet gününde (Cennete) yalnız oruçlular girer. O kapıdan onlardan başkası giremez. (Kıyamet gününde) oruçlular nerede! diye nida edilip oruçlular kalkıp oradan girerler. Oruçluların sonuncusu içeri girdiği zaman kapı kapatılır ve oradan içeriye (oruçlulardan) başka hiç kimse giremez!" *(Müslim, Sıyam, 166)*

Ashâb-ı Kirâm'ın haber verdiğine göre: "Râsul-i Ekrem (s.a.v.) insanların en cömerdi idi. Bilhassa Ramazan'da Cebrâil (asm.) ile karşılaştığı zaman cömertliği son dereceyi buluyordu. Cebrâil Aleyhisselâm, Ramazan'ın her gecesinde Peygamber (s.a.v.) ile buluşup nöbetle Kur'an okurlardı. İşte böylece Râsulullâh (s.a.v.) Cebrâil ile buluştuğunda insan-

lara rahmet getiren rüzgârdan daha cömert, daha faydalı olurdu." *(Riyâzü's-Sâlihîn, II, 491, Buhârî-Müslim)*

Yine Ashâb-ı Kirâm, bize, Peygamber Efendimizin Ramazan'ın son on gününde itikaf ettiğini bildiriyor. *(Bk. Müslim, İtikaf, 3)*

İtikaf, camide veya cami hükmündeki bir yerde bu niyetle ikametetmektir. Bu sayede kişi, belirli bir süre, dünyevî ilişkilerden sıyrılarak Cenâb-ı Hakk'a yakınlaşmak, O'nun kulluğuna talip olmak, beşer olarak hatalarını gözden geçirmek için kendisini hesaba çeker, nice ilâhî feyze erişir.

Hz. Âişe validemiz, Peygamber Efendimizin Ramazan-ı Şerîfin son on gününü nasıl ihya ettiğini bize şöyle bildirmektedir:

"Rasûlullâh (s.a.v.) Ramazan'dan son on gün girince geceleri ihya eder, ehil ve ailesini (ibadet için) uyandırır, ibadete daha fazla ehemmiyet verir, diğer vakitlerden daha çok bir ibadet gayretine ve çalışmasına girerdi." *(Müslim, İtikaf, 7)*

Mübârek "Kadir Gecesi" de Ramazan ayındadır.

KADİR GECESİ

Nebiyyi Muhterem (s.a.v.) tarafından Ramazan'ın yirmisinden sonraki gecelerde aranması tavsiye edilen Kadir Gecesi, öteden beri yirmiyedinci gecesi kabul edilerek kutlanagelmiştir. Bu konuda Rasul-i Ekrem (s.a.v.)'den bazı hadisler nakledelim. Efendimiz buyurur ki:

"İçinizden bazı insanların rüyasında Kadir gecesi ilk yedide gösterildi. Yine içinizden bazı kimselere de son yedide gösterildi. Siz onu son onda arayın." *(Müslim, Sıyam, 208)*

Bu konuda en kapsamlı rivayetlerden biri Ashâb-ı Kirâm'dan **Ebû Said Hudrî** Hazretlerinin rivayetidir. Bu zat şöyle nakleder:

-Rasûlullâh (s.a.v.) Ramazan'da ilk on günde itikaf etti. Sonra ortadaki on günde keçeden yapılmış bir Türk çadırında itikaf etti. Çadırın kapısı yerinde bir hasır bulunuyordu. Rasûlullâh bu hasırı eliyle aldı, çadırın bir tarafına koydu. Sonra başını dışarı çıkardı. Mescidde bulunan insanlara

söylemeye başladı. Halk ona yaklaştı. O da kendilerine hitaben: "Ben şu Kadir Gecesi'ni arayarak ilk on günde itikaf etmiştim. Sonra ortadaki on günde itikafa devam ettim. Sonra bana melek geldi ve Kadir Gecesi son on gündedir, dedi. Benimle beraber itikafta bulunanlar dilerlerse son on günde de itikaf etsinler" buyurdu. O insanlar da Rasûlullâh ile beraber itikaf eylediler. Rasûlullâh şöyle dedi: "Bana Kadir Gecesi tek gecede gösterildi..." *(Müslim, Sıyam, 215)*

Ashâb-ı Kirâm'dan Ubeyy b.Kâ'b Hazretleri, kardeşinin, "Kadir Gecesi'nin yirmiyedinci geceye rastladığını Peygamber Aleyhisselâm'ın o günün âlametlerine dair verdiği bilgilere dayanarak tesbit ettiğini" söyler. *(Bk. Müslim, Sıyam, 220)*

İslâm kaynaklarında yer alan bilgiye göre Kadir Gecesi'nden başka "Cuma günü içinde icâbet saati, beş vakit içinde **salât-i vustâ,** ilahî isimler arasında İsm-i Azam, bütün taat ve ibadetler içinde rızay-ı ilahî, zaman içinde kıyamet, hayat içinde ölüm" gizlenmiştir. Bunun gayesi, mü'minleri Allah'a karşı olan kutsal vazifelerinde sürekli bir hassasiyet içinde bulundurmaktır.

Kadr kelimesi İslâm bilginleri tarafından üç şekilde yorumlanmıştır:

(1) Hüküm gecesi demektir. Buna göre Kadir Gecesi demek: "takdir-i ilâhî'de hükmolunmuş işlerin, yahut birçok işlere hükmeden muhkem emirlerin ayırdedildiği gece" anlaşılır. Buradaki takdirden maksat, ezelî hükmün açığa çıkmasıdır.

(2) "Şeref ve azamet" anlamına gelir. Buna göre Kadir Gecesi demek: "Şeref ve azamet gecesi, yani çok şerefli ve çok değerli bir gece" demektir.

(3) "Tazyik" anlamına gelir. Buna göre "tazyik gecesi" demek olur. Zira denilmiştir ki, o gece inen meleklere yeryüzü dar gelir. İslâm âlimlerine göre tazyikten maksat; "sonunda büyük hayırların gerçekleşeceği değerli işlerin ortaya çıkmasıdır. Hatırlanacağı üzere Kur'ân'ın, Efendimiz Hazretlerine ilk vahyi, Cebrail Aleyhisselâm'ın tazyiki ile başlamıştı."

Kadr Sûresinin Meâli

Kadr kelimesi, Cenâb-ı Hakk tarafından Yüce Kitab'ımızda hususî bir sûreye ad olarak verilmiştir ki, meâli şöyledir: **"Gerçek biz, onu** (Kur'ân'ı) **Kadir Gecesi'nde indirdik. Kadir Gecesi'nin** (o büyük fazl ü şerefini) **sana bil-**

diren nedir? Kadir gecesi bin aydan hayırlıdır. Onda melekler ve Ruh Rab'lerinin izniyle her bir iş için iner de iner. O gece tan yeri ağarıncaya kadar bir selâmdır." *(Kadr, 1-5)*

Bin Aydan Hayırlı Gece

Yukarıda meâlini verdiğimiz sûrede Kadir Gecesi'nin "İçinde Kadir olmayan bin aydan hayırlı" olduğu bildirilmektedir. Bu ilâhi müjde, hiçbir yoruma gerek bırakmayacak kuvvette ve niteliktedir. Dolayısıyla bu durum, Kadir Gecesi'nin yüksek faziletine en parlak ve en kuvvetli delildir.

Bu konuda şu haberi de nakledelim:

Fahr-i Kâinat Efendimize kendisinden önceki insanların ömürlerinin ne kadar olduğu; yahut Allah'ın dilediği kadar olduğu gösterildi. Peygamber (s.a.v.) bunu görünce kendi ümmetinin ömürlerini kısa buldu. Uzun ömürlü olan diğerlerinin işledikleri sâlih amelleri işleyemezler diye düşündü. Bunun üzerine Allah Teâlâ ona, bin aydan hayırlı olan Kadir Gecesi'ni ihsan etti. *(Tâc, II, 135, İmam Mâlik)*

Kur'ân-ı Kerîm'in İnzal Olunduğu Gece

Bu gecenin kıymeti saymakla tükenmeyecek ölçüye ulaşmaktadır. Mübarek Kadir Ge-

cesi'nin ölçüye sığmaz faziletlerinin bir kaynağı da bu gecede Kur'ân'ın Peygamberimize indirilmeye başlanmasıdır. Kur'ân-ı Kerîm, Peygamberimize Cenâb-ı Hakk tarafından verilmiş ebedî bir mucizedir. Kur'ân'ın eşsizliği, mucizeliği kıyamete kadar devam edecektir. Nitekim Peygamberimiz (s.a.v.): **"Hiç şüphesiz bana ihsan buyurulan en büyük harika, Allah'ın bana vahyettiği Kur'an mucizesidir"** buyurmuştur.

İnsan yüreği Kur'an'la şenlenir, kalbi Kur'ân'ın ince ve yüksek mânâları ile kuvvetlenir, zekâsı keskinleşir. Kur'ân'dan nasibi olmayan bir insanın kalbi, harabeye dönmüş bir eve benzer. O halde Kur'ân'ımızı sevelim, okuyalım, okutalım, okuyanı dinleyelim, öğretelim; öğretilmesini, okutulmasını teşvik edelim. Ayrıca Kur'ân âyetlerin derin mânâ ve inceliklerini de öğrenmeye çalışalım, bu konuyu iyi bilenlerden dinleyelim!

Bu Geceyi Nasıl Değerlendirelim?

Gözümüzün nuru, gönlümüzün sürûru Sevgili Peygamberimiz: **"Kim Kadir Gecesi'ni, sevâbına inanarak içtenlikle ihyâ ederse geçmiş günahları yarlığanır"** buyurmuştur. (Riyâzü's-Sâlihin, II, 464, Buhârî Müslim) Bu mübârek geceyi layık-ı vechile değerlendirme-

lerine yardımcı olur ümidiyle okuyuculara birkaç hususu belirtmek isterim:

① Bu gece ibadet edilmeli, geçmiş namazlar kaza edilmeli, geçmiş namazı olmayanlar nâfile kılmalı.

② Kur'ân-ı Kerîm okunmalı, okuyanlar dinlenmeli, Kur'ân-ı Kerîm'e sevgi ve bağlılıklar tazelenmeli.

③ Peygamberimize salât ü selâm getirmeli, onun şefaatını ümid etmeli, onun ümmetinden olmanın şuuruna ermeli.

④ Va'z ü nasihat dinlemeli, kalbi istilâ etmiş olan gaflet sisleri dağıtılmalı.

⑤ Gecenin önemine dair veya diğer mühim dinî konularda sohbet yapılmalı. Zira sohbet, ülfet, dostluk ve muhabbet, birlik ve beraberliğin kuvvetlenmesine vesiledir.

⑥ Tevbe ve istiğfar yapılmalı, ciddi bir nefs muhasebesi ile hatalardan dönmeye azmedilmeli, hayra yönelme istikametinde iradeler kuvvetlendirilmeli.

⑦ Zikir yapılmalı, tefekkür edilmeli. Zira, Allah Teâlâ'nın zikriyle kalpler itminan bulur. Cenâb-ı Hakk'ın, sonsuz kudretiyle, yoktan var ettiği kâinatın inceliklerini tefekkürle gönüllerde iman kuvvetlenir.

⑧ Bol bol dua yapılmalı. Zira dua, kulları Cenâb-ı Hakk'a yaklaştıran en ulvî vası-

tadır. Peygamber Efendimizin, şu duayı bu gece çok çok yaptığını kaynaklar naklederler; Allahümme inneke afüvvün tuhibbü'l-afve fa'fü annî: ALLAHIM! SEN AFFEDİCİSİN, AFFETMEYİ SEVERSİN, BENİ DE AFFET!''

⊙ Kadir Gecesi'nin gündüzünü de tıpkı gecesi gibi değerlendirmek büyük sevaptır. Böyle yapılırsa mübârek gecenin ruhlara aktardığı mânevî ışığın izleri Müslümanların kalplerinde derinden hissedilecektir.

RAMAZAN BAYRAMI

Nebiyy-i Muhterem (s.a.v.) Efendimiz Medine'yi teşrif buyurdukları zaman Medinelilerin iki bayramları olduğunu görmüştü. O günlerde oyunlar oynuyorlar, şenlik yapıyorlardı. Bunu müşahede eden Sevgili Peygamberimiz şöyle buyurdu:

"Allah Teâlâ iki bayrama bedel daha hayırlılarını, Iyd-ı Fıtr (Ramazan Bayramı) **ile Iyd-ı Edhâ** (Kurban Bayramı) **günlerini tahsis etmiştir."** *(Tâc, Î, 305, Buharî-Ebû Davud, Tirmizî-Neseî)*

Böylece Asr-ı Saâdet'ten beri bütün İslâm dünyasında bir yılda iki kere dinî bayram kutlanagelmiştir. Müslümanlar, bayramların huzurlu sabahında o günlerin mânevî havasını ortaklaşa hissetmenin bahtiyarlığına ererler.

Bağışlanma ve Mükafat Günleri

Müslümanlar bir ay boyunca sahura kalktılar, besmele ile sahur yemeğini yediler, seherde Hakk'ın divanına el açıp yalvardılar, yakardılar, tevbe, istiğfar, dua ve niyaz ettiler. Gündüzleyin her türlü meşakkate Allah rızası için katlanarak aç-susuz kaldılar, oruçlarını ta-

mamladılar, kulluk imtihanından başarı ile geçtiler, akşam ezanıyla-dualarla iftar ettiler, ruhî ve mânevî hazzın doruğuna tırmandılar, sofralarında yoksulları, yetimleri, kimsesizleri doyurdular, ailece, çoluk-çocuk iftarın sevincini paylaştılar. Teravihe gittiler, o coşkun cemaatin içinde saf saf oldular, Allah'ın huzuruna durdular, rükûya eğilip secdeye kapandılar; kalplerindeki kinleri, hırsları, düşmanlıkları birer birer attılar, terkettiler ve mütevazi, olgun, samimi birer kul oldular.

Bir ay boyunca her gelen günü evvelkine göre daha da şuurla değerlendirdiler; gün geldi kendilerini nefs muhâsebesine tabi tuttular, iç dünyalarında kendileriyle hesaplaştılar, eğilmeyen başlar secdeye kapandı, Hakk'a kul olmanın zevkine erdi; günah vâdîlerinde koşanlar o şerli yollardan çoktan döndüler; sevaplara, hayırlara ve iyilik yollarına yöneldiler. Mü'minler bir ay boyunca sadece aç kalmadılar, sadece midelerine oruç tutturmakla yetinmediler; ellerini, ayaklarını, dillerini, gözlerini, kulaklarını dinimize haram ve yasak olan her söz ve davranıştan sakındırdılar. Bu ayda midelerle beraber bütün diğer organlar da oruç tuttu. Ayaklar kötülüğe yürümedi, eller zulme aracı olmadı, gözler şerri görmedi, kulaklak ahlâka uymayan söz-

leri dinlemedi, diller dedikodu ve gıybetten sakındı.

İşte bu ciddî çabanın ürünlerini bugün mü'minler devşirecekler. Bugün ilâhî bağışa erecekler; bugün yüzler gülecek, gönüller sürurla dolacak, evler şenlenecek.

Kardeşlik- Birlik- Dayanışma Günleri

Bayram günleri kardeşlik duygularının en geniş bir şekilde ortaya çıktığı günlerdir. Bugün dargınlar barışmalı, dostlar kaynaşmalı; büyük-küçük herkes, üzerine düşeni yapmalı... Akrabalar birbirlerini ziyaret etmeli, anne-babaların elleri öpülmeli, hal ve hatırları sorulmalı, baba dostları ziyaret edilmeli... Dargınların barıştırılması için teşebbüste bulunmalı, böyle teşebbüsler desteklenmelidir... Bugün çocuklar en güzel elbiselerini giyinmeli; yetimler, yoksullar, kimsesiz çocuklar unutulmamalı. Unutmayalım ki, bir öksüzün ayağını rahatsız eden diken çıkartıldığında, Cenab-ı Hak o dikenden nice mânevî güller açtıracak ve kabir hayatında o hayır ve iyilik sahibini mutlu kılacaktır. Kabirlerinin gül bahçesine benzemesini isteyenler bayramlarda yoksulların, öksüzlerin, kimsesizlerin gönüllerini alsınlar, onları yardımlarıyla sevindirsinler... Yine unutma-

yalım ki, kimsesiz bir çocuğun ayağına giydirdiğimiz bir çift pabuç, mahşer gününde, bizim en sıkıntılı zamanımızda şefâat vesilesi olarak karşımıza çıkacaktır; hâsılı, yapacağımız her çeşit hayır, iyilik ve yardım asla karşılıksız kalmayacaktır!..

Bugün Hiç Kimse Unutulmamalı

Bugün işimiz bayramın öngördüğü kardeşlik halkasını genişletmek ve bayramın huzurunu teneffüs etmek, bayramın mutluluğunu mânen özümlemektir. Bugün hiç kimse ihmal edilmemelidir. Bugün ağlayan gözler gülmeli, inleyen hastalar teselli edilmeli, kederli gönüller şenlendirilmeli, büyükler ziyaret edilmeli, küçükler sevindirilmeli, dostların hal ve hatırları sorulmalı, uzakta olan akraba ve dostlara tebrikler yollanmalı, bilhassa asker ocağındaki evlâtlarımıza mektuplar yazılmalı bu sevinç gününde onların bayram sevincine de iştirak edilmelidir.

Bayramlar sevinç ve meserret günleridir. Peygamber Efendimiz bayram günlerinde Habeşliler'in kılıç-kalkan ile harp oyunu oynamalarına, ashâbın da onları seyretmesine izin vermiştir. *(Bk. Müslim, Salatü'l-Ideyn, 19)* Yine böyle bir bayram gününde def çalıp ezgiler söyleyen kızları seyreden **Hz. Âişe**'yi bun-

dan engellememiştir. *(Bk. Müslim, Salâtü'l Ideyn, 16).*

İslâm bilginleri, Asr-ı Saâdet'te yaşanmış olan bu örnekleri, bayram günlerinde çeşitli eğlenceler yapılabileceği tarzında değerlendirmişlerdir. Tabiî ki, bu eğlenceler, dînimizin helâl kabul ettiği hareketlerle sınırlı olacaktır. Yani, meşru ve mübah olacaktır.

Madem ki bayramlar sevinç ve neş'e günleridir, o halde bayramların rûhâniyet ve mânevî neş'esini karartacak en küçük hatadan bile kaçınmamız icabeder.

BAYRAM NAMAZI

Bayram sabahı mümkünse erken kalkılmalı, banyo yapılmalı, temiz çamaşırlar ve elbiseler giyilmelidir. Câmiye gidilirken acele etmeden vakur adımlarla yürünmeli, Allah'ı zikrederek tekbir getirilmelidir. Ramazan Bayramı'nda bayram namazı için evden çıkılmadan bazı tatlı şeyler yenilmesi, Kurbay Bayramı'nda ise o günün ilk yiyeceğinin kesilen kurban etinden bir şeyler olması sünnet olan davranışlardır. Keza, bayram namazına genç, yaşlı hatta çocukların birarada veya peşpeşe gitmeleri; bilhassa gençlerin ve çocukların bu ve-

sile ile namaza başlatılması çok isabetli olur. Bayram münasebetiyle ilk defa namaza gelenlere de hor gözle bakılmamalı, öylelerine şefkatle yaklaşılmalı ve güler yüz gösterilmelidir. Belki bu vesile ile onların da dinî hayatı sevmeleri sağlanmış olur.

Bayram namazı kılındıktan ve bayram hutbesi dinlenerek dua edildikten sonra câmi çevresinde, mahallede, evde, köy odalarında ve şehirlerde örfe göre bayramlaşma, tebrikleşme başlar.

Burada şunu da hatırlatalım ki, bir gün öncesinden, bayram namazının kılınışı hakkında bilgi edinmek yararlı olur. Bu, bir din hizmetlişinden (müftüden, vaizden, imamdan) öğrenilebileceği gibi, evlerimizde bulunan "İlmihal" kitaplarından okuyarak da öğrenilebilir. Böylece, senede sadece iki defa kılındığı için unutulmuş olan bilgiler tazelenmiş olur.

Ertesi sabah bayram namazını kılarken herhangi bir şaşırma ve yanılmaya da meydan verilmemiş olur.

ŞEVVAL AYINDA ORUÇ TUTMANIN ÖNEMİ

Hicrî takvime göre, Ramazan ayı çıktıktan sonra Şevval ayı girer. Ramazan Bayramı idrak edildikten sonra Şevval ayı içinde altı gün oruç tutmanın büyük sevap olduğu Peygamber Efendimiz tarafından bildirilmiştir. Bu konudaki hadîs-i şerif meâlen şöyledir:

"Her kim Ramazan orucunu tutar ve sonra Şevval'den altı gün daha oruç tutup onun ardından gönderirse bu, bütün sene orucu gibi olur." *(Müslim, Sıyam, 204)*

Görüldüğü gibi burada verilen büyük müjde "Ramazan'dan sonra Şevval'de altı gün oruç tutan Müslüman'ın bütün sene oruç tutmuş gibi sevaba erişeceğidir." Her sene böyle yapan bir Müslüman'ın, bütün ömrünü oruçlu geçirmiş gibi sevap kazanacağı da âşikârdır.

KURBAN BAYRAMI

Kurban, belirli bir hayvanı belirli bir vakitte ibâdet niyetiyle kesmektir. Belirli bir hayvandan: "Koyun, keçi, sığır ve deve gibi kurban

edilmesi dînen caiz olan hayvanlar'' kastolunmaktadır. Belirli vakit ise Kurban Bayramı günleridir.

İmam-ı A'zam Hazretleri'ne göre kurban kesmek Müslümanlar'a vâciptir. Kur'ân-ı Kerim'den delili; **"O halde Rabbın için namaz kıl ve kurban kes"** *(Kevser, 2)* âyetidir.

Fıkıh bilginleri, kurbanın vücûbuna delil olarak bazı hadisleri de gösterirler. Bunlardan bazılarını burada zikredelim. Peygamber Efendimiz buyurmuştur ki:

"Kurban kesin. Zira o, babanız İbrahim'in sünnetidir."

"Hâli vakti yerinde olduğu (Dînî ölçüye göre zengin sayıldığı) **halde kurban kesmeyen kişi bizim câmimize yaklaşmasın!"** *(İbn Mâce, Edahî, 2)*

Kurbanı Kimler Keser?

''Hür, mukîm (yolcu değil), Müslüman ve dinî ölçüye göre zengin sayılan (nisâba mâlik olan) kişiler'' kurban kesmekle yükümlüdürler.

Kurbandaki dinî zenginliğin ölçüsü aynen fıtır sadakasındaki ölçü gibidir. Kurbandaki dinî zenginlik ölçüsüne göre bir ticaret malının veya kazanılmış paranın üzerinden -zekâtta olduğu gibi- bir yıl geçmesi şart değildir, artıcı nitelik taşıması da aranmaz. Bu sebeple da-

ha evvel fakir iken Kurban Bayramı günlerinde aniden kazanç sağlayarak zengin olan kişiye kurban vâcip olur. Daha evvel zengin olup da kurban günlerinde aniden yoksul düşen kişiye ise vâcip olmaz.

Yukarıda naklettiğimiz ikinci hadisinde Sevgili Peygamberimiz, zengin olduğu halde kurban kesmeyen Müslümanlar hakkında çok ağır ve acı konuşarak "Onlar bizim camimize sakın yaklaşmasınlar!" demiştir. Bu sebeple varlıklı Müslümanlar kurbanlarını kesmeli, birtakım bahanelerle bu önemli ibâdeti terketmemelidirler.

Kurban Edilebilen Hayvanlar

Koyun ve keçi (bir yaşını bitirmiş olmalı veya yedi-sekiz aylık olduğu halde bir yaşını bitirmiş gibi semiz olmalı), sığır (iki yaşını bitirmiş olmalı), manda (iki yaşını bitirmiş olmalı), deve (beş yaşını bitirmiş olmalı).

Bir koyun veya bir keçi yalnız bir kişi adına kurban olabilir. Bir deve veya sığır ise bir ilâ yedi kişi arasında olabilir. Ancak bu takdirde iştirak edenlerden her biri Müslüman olmalı, her biri hayvanın yedide birine malik olmalı ve Allah rızası için kurban kesecek bir niyet taşımalıdır.

Kurbanlık hayvanın iki veya bir gözünün kör

olması, dişlerinin çoğunun düşmüş olması, kulakların kesilmiş olması, boynuzlarının birinin veya her ikisinin kökünden kırılmış olması, kulak ve kuyruğunun yarısından fazlasının kopmuş olması, yaratılıştan kulakları ve kuyruğunun bulunmaması, kemikleri içinde iliği kalmamış derecede zayıf olması, kesileceği yere yürüyemeyecek kadar topal veya hasta olması gibi kusurlar böyle bir hayvandan kurban olmayacağını gösterir, yani böylesine kusur taşıyan hayvanlardan kurban olmaz.

Hayvanın şaşı olması, topal olması (fakat yürüyebilmesi), boynuzlu veya boynuzsuz olması (doğuştan böyle olması), boynuzunun biraz kırık olması, kulaklarının delinmiş veya enine yarılmış olması, kulaklarının uçlarından kesilip sarkık durumda olması, dişlerinin azı düşmüş olması, burma olması gibi hususlar ise kurbana engel teşkil etmez.

Kurban Nasıl Kesilir?

Kurban, bayramın ilk üç gününde kesilebilirse de ilk gününde kesilmesi daha faziletlidir. Elinden gelirse sahibi kesmelidir. Aksi halde bir Müslüman kardeşine kestirir. Kurban kesilirken kıbleye doğru yatırılır, **"Allahım! Bu, Sen'dendir ve Sana**'dır'' dedikten sonra: **"Şüphesiz ben, bir muvahhid (tevhid'e**

inanmış) olarak yüzümü, o gökleri ve yeri yaratmış olan Allah'a çevirdim. Ben müşriklerden değilim" *(En'am, 79)* ve **"Namazım, ibadetlerim, hayatım ve ölümüm, âlemlerin Rabbı Allah içindir"** *(En'am, 162)* ayetleri okunur ve **"Bismillahi Allâhü Ekber"** diyerek kurban kesilir.

Başkasına kestiren kişinin kesenle beraber ''Bismillâhi Allâhü Ekber'' demesi uygundur. Az önce mealleri verilen âyetleri bilmeyenlerin hulûs-i kalple Allah'a yönelmiş olarak temiz bir niyetle ''Bismillâhi Allâhü Ekber'' demeleri de yeterli olur. Ancak bıçağın bileylenmiş olması uygun olur. Böylece hayvana eza verilmemiş olur.

Ashâbtan **Câbir** Hazretleri'nin, kurbanla ilgili Peygamber Efendimiz'den naklettiği bir hadisi burada kaydetmek yerinde olacaktır: Bu zat diyor ki:

"Peygamber (s.a.v) **kurban kesme gününde boynuzlu, semiz ve burulmuş iki koç kesti. Onları kesmek için yönelttiği zaman; "Ben yüzümü, gökleri ve yeri yaratana doğru çevirdim. Ben Allah'a şirk koşanlardan değilim; namazım, öteki hak ibâdetlerim, sağlığım ve ölümüm bütün âlemlerin Rabbı olan Allah'ındır. O'nun ortağı yoktur.**

Ve ben Müslümanlardanım. Ya Rabbi, bu kurban Sen'dendir, Senin içindir, Muhammed'in ve ümmetinin adına Bismillâhi Allâhü Ekber dedi ve kurbanlarını kesti. *(Tac, III, 207, Ebû Davud-Tirmizî)*

Peygamber Efendimiz. **"Kurbanlarınızdan yeyin, tasadduk (sadaka verin) edin ve biriktirin"** buyurmaktadır. *(Tâc, III, 217,)* Buharî-Müslîm-Ebu Davud, Tirmizî, Neseî). Bu hadîs-i şeriften anlaşıldığına göre bir Müslüman, kesmiş olduğu kurbanın etinden bir miktarını çoluk-çocuğu ile yer, bir miktarını yakınlarına, akrabasına, ziyarete gelenlere, komşulara, eşe-dosta ikram eder; bir miktarını da yoksullara, muhtaçlara dağıtır. Çoluk çocuğun, yani kurban sahibinin aile fertlerinin yediği kurban eti hadiste geçen "biriktirme"ye tekabül eder. Her halükârda kurban kesen kişinin iki rekât namaz kılarak Cenâb-ı Hakk'a hamd ü sena etmesi, dua etmesi ve kurbanın Hak katında kabulü için yalvarması uygun görülmüştür.

Peygamberimiz'in Müjdesi

Bir Müslüman samimiyetle kurbanını keserse kıyâmet gününde bunun karşılığın kat kat görecektir. Peygamberimiz bu konuda şöyle buyurmaktadır: **"İnsanoğlu Allah nezdinde,**

kurban gününde kurban kesmekten daha sevgili bir iş işlememiştir. O kurban; kıyâmet gününde boynuzları, postu ve tırnakları ile gelir. Kurban kanının Allah nezdinde büyük itibarı vardır. Kan akıp yere düşmeden kurban kabule geçer. Kurbanı, temiz ve halis bir kalp ile Allah'a takdim edin. *(Tâc, III. 209, Tirmizî)*

Kurbanın Hikmeti

Toplumda zenginler ve orta halliler yanında, aylarca et yüzü göremeyen yarı aç yarı tok gezip de durumlarını belli etmeyen onurlu, şahsiyetli yoksullar vardır. Çoğu defa bunlar yüzsuyu dökmezler, kimseden bir şey isteyemezler. İşte bu tip yoksullar için Kurban Bayramı, Allah Teâlâ'nın bir ziyafetidir. Bu ilâhî ziyafetle yoksulların da gönülleri alınmış olacak, onlar da toplumdaki refahtan paylarını almış olacaklardır. Bu da, sosyal adâletin yaygınlaşmasında ve insanlarımız arasındaki sevgi bağlarının kuvvetlenmesinde etkili olacaktır.

Bugün bütün Müslümanlar'ın kalbi; dostluk, kardeşlik, sevgi, saygı, acıma, yardımseverlik ve dayanışma duyguları ile dopdoludur. Bugün, nefretler eriyecek, kinler yok olacak; düşmanlıklar dargınlıklar sona erecektir. Anababaların, akraba ve dostların, komşu ve iş ar-

kadaşlarının bayramları tebrik edilecektir.

Dua edelim ki, Yüce Allah'ın rızasını kazanmak için akıtılan kurban kanları, insanlarımızın kalplerinden küskünlükleri, dargınlıkları alıp götürsün! Yerine sevgi çiçekleri ekilsin! Ne mutlu kurbanlarla beraber kalplerindeki husûmet duygularını da kurban ederek ruhlarını temizleyebilenlere!..

ZİLHİCCE AYI

Bilindiği gibi Kurban Bayramı Zilhicce ayındadır. O halde bu ay kamerî aylar içinde mübarek aylardan biridir. İbn Abbas Hazretleri bu ay ile ilgili olarak bize Peygamber Efendimizden şu hadisi nakletmektedir: Peygamberimiz: **"Zilhicce'nin ilk on gününde yapılan ibâdetler, diğer aylarda yapılan iyi amellerden, Allah nezdinde daha sevgilidir"** buyurunca, orada bulunanlar: "—Ya Resûlallah! Allah yolundaki cihad da Zilhicce'de yapılan ibâdeten daha sevgili değil midir?" dediler.

Peygamberimiz: **"Evet o da sevgilidir. Yalnız malını, canını tehlikeye koyarak cihada çıkıp da dönmeyen** (şehid olan) **kimsenin cihâdı bundan sevgilidir"** buyurdu. *(Riyazü's-Sâlihîn, II, 507, vd, Buhârî)*

Hac, ibâdetinin de bugünlere tesadüf etti-

ğini düşünürsek Zilhicce'nin ilk on gününde; ibâdetin, hayır ve hasenâtın neden bu derece makbul ve fazîletli olduğunu daha kolay anlayabiliriz. Evet, bugünler, günümüzde artık milyonlara ulaşan Huccâc'ın, **"Allâhü Ekber Allahü Ekber!"** diyerek tekbir ve telbiye getirdiği, arefe günü Arafat'ta vakfeye durduğu, bayram günü Mina'da kurban kestiği, Kâbe'de tavaf yaptığı, cemreleri taşladığı çok mübarek günlerdir.

Keza, Zilhicce ayında arefe günü sabah namazından başlayıp dördüncü bayram günü ikindi namazına kadar devam etmek üzere yirmi üç vakit farz namazın sonunda teşrik tekbirlerini söylemek gerekir. Teşrik tekbiri şöyle ifade olunur: **"Allahü Ekber Allahü Ekber Lâ ilâhe illellâhüvellâhü Ekber Allahü Ekber velillâhi'l-Hamd"**

Görüldüğü gibi Zilhicce ayının ilk on üçünde Hac günleri vardır, Kurban Bayramı vardır, teşrik tekbirleri günleri (Eyyam-ı Teşrik) vardır. Bilmek gerekir ki, bu günlerde ibâdetin, duânın, iyiliğin, hayır-hasenâtın, sevâbı pek fazladır. Bugünlerde dinî konularda daha hassas davranmak nefs muhasebesi yaparak, tevbe etmek, kul olarak hata ve eksikleri gözden geçirmekle bu mübarek günler değerlendirilmiş olur.

MUHARREM AYI, AŞÛRE VE NÛH TÛFÂNI

Hicrî takvime göre, Muharrem ayı, senenin ilk ayıdır. Muharrem ayı **"Eşhürü'l-Hurum"**dandır. Yani savaşılması yasaklanmış, hurmetli aylardandır. Eşhürü'l-Hurum''dan diğerleri Zilkâde, Zilhicce ve Receb'tir. Muharrem ayı hakkında Peygamberimiz (S.A.V)'den günümüze kadar bazı hadisler nakledilmiştir. Efendimiz Hazretleri, bir hadisinde buyurur ki: ''Ramazan orucundan başka en faziletli oruç, Allah'a izafetle şereflendirilen (Yani şehrullah olan) Muharrem ayında tutulan oruçtur. Farz namazlardan sonra en faziletlí namaz ise geceleyin kılınan namazdır'' *(Müslim, Sıyam, 202)*

Sevgili Peygamberimiz bir başka hadisinde, **"Aşûre günü tutulan oruç, geçmiş senenin günahına keffâret olur"** buyurmuştur. **(Riyâzü's-Sâlihîn, II, 509, Müslim).** Bir başka hadisinde de ashabtan birine, **"Recep, Zilkâde, Zilhicce ve Muharrem aylarında üç gün oruç tutmasını"** tavsiye etmiştir. *(Riyâzü's-Sâlihîn II, 507, Ebû Davud)*. Bir baş-

ka hadiste de bu üç gün, **"Aşûreden önceki gün, aşûre günü ve aşûreden sonraki gün olarak"** belirtilmiştir.

Aşûre günü, Muharrem ayının onuncu gününe denir. Kelime olarak anlamı da **"Onuncu gün"** demektir. Ayrıca: "Hak Teâlâ, o gün on Peygamberine on ihsanda bulunmuştur, veya Ümmet-i Muhammed'e on ikramda bulunduğu için bu güne Aşûre günü denilmiştir" tarzında görüşlere rastlanır. Bu günün devamına da halk arasında "Aşûre ayı" denilmiştir.

Aşûre günü hakkında çok çeşitli rivayetler vardır. Terim olarak hangi anlama gelirse gelsin kesin olan bir şey varsa, bu ayın ve özellikle Muharrem'in dokuz, on ve onbirinci günlerinin faziletli, mübârek günler olduğunun bilinmesidir. Yukarıdaki hadîs-i şeriflerden anlaşıldığına göre Peygamber Efendimiz o günlerde oruç tutmalarını Ashâb-ı Kirâm'a tavsiye etmişlerdir.

NÛH TÛFÂNI

Aşûre gününde cereyan ettiği rivayet edilen pek çok önemli olay arasında İslâm dünyasında ve özellikle ülkemiz Müslümanlar'ı arasında dilden dile anlatılanlardan biri hiç şüphesiz **"Nûh Tûfânı"** olayıdır.

Hz. Âdem ve Hz. İdris'ten sonra insanlarda hakikaten sapmalar başgösterince Cenâb-ı Hak bunlar üzerine **Hz. Nûh**'u peygamber olarak göndermişti. Hz. Nuh, insanlara, tevhid inancını anlatıyor, onları hak yola davet ediyor ve putlara tapmaktan menediyordu.,

Halbuki onlar, **Hz. Nûh**'un tebliğ ve davetindeki inceliği, güzelliği, keşfedecek ruh yüceliğinden mahrum idiler. Kur'ân-ı Kerîm'de buyrulduğuna göre "Zalimdiler, azgındılar, fâsıktılar, kötüydüler, kalp gözleri kapalıydı, vicdansızdılar, doğru yoldan çıkmışlardı, günahlara dalmışlardı...."

Hz. Nûh işte böylesine azgın bir millet üzerine peygamber olarak görevlendirilmiş bulunuyordu. Kur'ân-ı Kerîm'in naklettiğine göre onları: "Allah'a ibâdete ve O'ndan başkasını ilâh tanımamaya" çağırdı. Onlara: "Allah'a karşı gelmekten sakınmaz mısınız? Doğrusu ben size gönderilmiş, güvenilir, bir peygamberim. Allah'tan sakının ve bana itaat edin... Buna karşı sizden bir ücret istemiyorum. Benim ücretim ancak âlemlerin Rabbına aittir. Artık Allah'tan sakının ve bana itaat edin... Ben sizin için apaçık uyarıcıyım. Allah'tan başkasına kulluk etmiyin. Doğrusu ben, hakkınızda, can yakıcı bir günün azabından korkuyorum." *(Şuara, 106-110; Hûd, 25-26)* dedi.

Azgınların Cevabı

İnkârcılıkta o milletin ileri gelen azgınları, **Hz. Nûh**'un kutsal çağrısı ile alay ettiler: **"Sen de bizim gibi bir insansın... Hem baksana! Bizim içimizden sana ilk inananlar ayak takımıdır... Ayak takımı dışında sana kimsenin inandığını görmüyoruz... Bizden üstün bir yanınız yok..."** dediler. **"Hz. Nuh**'u ve çağrısına uyarak iman edip Allah'ın sevgili kulları arasına yükselen kimsesiz, yoksul kişileri hor gördüler, onlarla aynı çatı altında birarada bulunamayacaklarını söylediler , büyüklendiler... Onlar, üstünlüğün; parada, malda, mülkte değil, yüksek insanlık ideallerine sahip çıkmada, tevhidde, güzel ahlâk sahibi olmada, ve topluma yararlı işler yapmada olduğunu kabul etmiyorlardı.

Halbuki onların, ayak takımı diyerek küçük gördüğü kişiler Hak Teâlâ katında onlardan kat kat faziletli kimselerdi. Dolayısıyla **Hz. Nûh**, milletinin azgınları istedi diye bu saygıdeğer yoksulları yanından uzaklaştıramazdı, onlara sırt çeviremezdi. Ancak, azgınları hak yola davetten de vazgeçmedi, bu yolda tahammül ve sabır gösterdi. Ne yazık ki, hiç de takdir görmüyordu. Üstelik o, maddî bir karşılık da istemiyordu... Yeter ki Allah'a iman, etsinler!

Ama nerede?

İman etmek şöyle dursun, ona: ''Deli'' demeye kadar azıttılar ve onun davranışlarını kontrol altında tutmaya, göz hapsine almaya karar verdiler. **Hz. Nûh,** dâvâsından yine de vazgeçmeyince bu sefer ölümle tehdit ettiler... Her şeye rağmen tahammül ve sabır gösteren **Nûh** Aleyhisselâm, var gücü ile, tevhid ve imân bayrağını dalgalandırıyordu. Ama hak yolu gören göz, gerçeği duyan kulak, Hakk'ı zikreden kalp, doğruyu savunan yürek azdı... Nihayet Hz. Nûh, Allah'a yalvarıp yakardı: **"Rabbım! Milletim beni yalanladı, benimle onların arasında sen hüküm ver. Beni ve beraberimdeki insanları kurtar!"** *(Şuarâ, 117-118)*

Hak Teâlâ, peygamberinin duasını kabul buyurdu ve ona evvela bir gemi yapmasını vahyetti. Böylece inananlar, **Hz. Nûh'**un denetiminde gemi yapımına başladılar. Gemi yapımı ilerledikçe sapık ve azgınlar Hz. Nûh ve ona bağlı mü'minlerle alay ediyorlardı... **Hz. Nûh** ise, bir gün alay etme sırasının kendilerine geleceğini, o zaman azgınların, aşağılatıcı bir azabın içinde boğulup yok olacaklarını hatırlatıyordu... Fakat kâfirlerde hâlâ uyanış emaresi yoktu. Onlar: ''**Haydi bakalım, çok konuşup durduğun azap gelsin de görelim"** diye alay etmeye devam ediyorlardı.

Tufan başlıyor

Cenâb-ı Hakk'ın emri üzere her cinsten birer çift ile mü'minler, kendileri gibi inançlı aile fertleriyle gemiye bindiler. Âdeta gök kapıları açıldı. sular boşalmaya başladı. Yeryüzünden de kaynaklar fışkırdı. Her iki su kaynağı karışıp birleşti. **Hz. Nûh**'un oğullarından biri de inanmayanlar arasındaydı. Babası onu son defa uyarmıştı... Fakat o böyle bir felâket gelse bile dağların tepelerine tırmanarak kurtulabileceğini sanıyor, bir türlü imânetmeye yanaşmıyordu. Mü'minler geminin içinde emniyette iken; **Hz. Nûh**'un inanmayan oğlu da dahil olmak üzere sapıklar, münkirler birer birer boğuldular, alay ettikleri azap onu enselerinden tutup ölüm deryasına attı.

Hz. Nûh, gemi sâkinlerinin bereketli, sâkin bir yere indirilmesi için duâ etmişti, duâsı kabul edildi. Zira o, duâsı kabul edilenlerdendi. Cenâb-ı Hak emir verdi: **"Ey arz, suyunu yut! Ve ey gök, yağmuru tut!"** *(Hud,44)* Bu emir üzerine göğün gürlemesi, yerin fışkırması kesildi, gemi Cûdî dağı üzerine oturdu.

Meşhur müfessirlerimizden **Elmalılı Hamdi Yazır**'ın verdiği bilgiye göre, "Cûdî, bir dağ olup, Musul, el-Cezire, Şam veya Diyarbakır taraflarında olduğu söylenir.. Bir de Cûdî adı-

nın bütün dağlara verilen bir cins isim olduğu belirtilmiştir.

Kıssadan Hisse

Kur'ân-ı Kerîm'in tafsilâtlı bir şekilde nakletmiş olduğu bu kıssadan çıkarılması gereken hisse: "Zalimlerin, azgınların, sapıkların; gerçekleri duymazlıktan, görmezlikten gelenlerin, peygamberleri ve onlara uyan yoksulları hor görenlerin, Allah'ın âyetlerini çiğneyenlerin her zaman acıklı bir âkıbete yuvarlanacakları; Allah'ın ve peygamberine imân edenlerin ise başarılı ve mutlu olacakları, inanmış gönüllerin dâima ilâhî yardıma eriştirileceği"dir.

Aşûre Tatlısı

Rivayete göre iman edenler sel felâketinden-tûfandan kurtulduklarında azıklarını açtılar; buğday, nohud, fasulye, vs. yiyecek maddelerinden karıştırarak pişirdiler.. Pişirilen aş öyle bereketlenmişti ki, herkes doymuştu.

Aradan nice bin yıllar geçmiş olmasına rağmen imân edenlerin kurtuluş günü, zaman içinde aşûre denilen bir tatlı yapılarak anılır ve yaşatılır oldu. Özellikle Müslüman milletimizin örf ve âdetleri arasında aşûre tatlısı yaparak eşe-dosta-konu-komşuya ikram etme

hususu vazgeçilmeyecek ölçüde yerleşmiştir. Her yıl 10 Muharrem'den başlayarak bir ay süre içinde köylüsü ile kentlisi ile Müslüman aileler aşûre sofralarında biraraya gelerek Hz. Nûh'a inananların kurtuluşunu ve sapıkların acıklı âkıbetini hatırlarlar; bundan, kendilerine ders ve ibret çıkarırlar.

Pek çok geleneklerimiz vardır ki, yediden yetmişe bütün millet fertlerini birleştirir, kaynaştırır, dayanışmaya, işbirliğine vesile olur. Aşûre geleneğimiz de bir tatlı ikramı gibi görünmekle beraber sembolize ettiği mânevî hadise ve meydana getirdiği kardeşlik atmosferi bakımından mühimdir.

Görüldüğü gibi Muharrem ayında tarihte çok önemli hadiseler cereyan etmiştir. Biz bunlardan birini naklettik. Muharrem ayında cereyan ettiği rivayet edilen başka çok mühim hadiseler de vardır. Meselâ: Hz. İbrahim'in atıldığı ateşten, Hz. Eyyûb'un yakalandığı ağır hastalıktan kurtulması, Hz. Mûsâ'nın kavmiyle bareber Kızıl Deniz'i geçmesi de bu ayda olmuştur.

Dolayısıyla bu ayda bu ibretli hadiseleri hatırlayarak, imânları tazelemek, ibâdetlere daha sıkı yönelmek, daha çok iyilik yapmak gerekir.

MEVLİD KANDİLİ

Hz. Muhammed (S.A.V), Rebiülevvel ayının on ikisine tesadüf eden 20 Nisan 571 yılında dünyaya geldi. Bu yüzyılda dünyanın durumuna bakıldığı zaman bütün insanlığı içine alacak ve herkesi, kabiliyeti ölçüsünde mutluluğa çağıracak bir fikir hareketine rastlanmamaktadır. Aksine milletler çöküş ve yıkılış devrini yaşamakta, sosyal karakter yapısı bakımından mütecaviz, doktrinel açıdan -sistemleri ne olursa olsun- emperyalist bir görüntü sergilemekte idiler. ''Hak, haklının değil, kuvvetlinin!'' görüşü, dünya milletleri arasındaki münasebetlerde geçerli sayılmaktaydı.

O Çağda Arap Yarımadası'nda Durum

Aynı çağda Arap Yarımadası'nda ise câhiliye âdetleri adı altında bilinen anlayış, toplum hayatına hâkim durumda idi. Sosyal ve idârî nizam, asabiyet esasına dayanıyordu. Buna göre, kabilesi ve ailesi güçlü, evlâdı çok ve maddî zenginliğe sahip olanlar toplum piramidinin tepesinde yer alıyor; bu özelliklerinden mahrum bulunanlarla, öksüzler, yoksul-

lar, köleler, yabancılar, kabilesi zayıf ve erkek evladı az olanlar ise piramitin alt basamaklarında kalıyorlardı. Ânî baskınlar, kötü amaçlar için verilen andlar (hilfler), sonu gelmeyen kabile kavgaları, aldatıcı soyluluk iddiaları toplumu anarşiye boğmuş bulunuyordu. Câhiliye çağı Arapları'nda **"ansızın hücumla katliam, insanların diri diri yakılması, esir çocukların hedef yapılması, kız çocuklarının diri diri toprağa gömülmesi, cesetlerden dahi intikam alınması"** gibi vahşi âdetler câri idi.

Hz. İbrahim İle Oğlu İsmail'in Duâsı

Hz.İbrahim ile oğlu **İsmail,** Allah'ın emri ile **Kâ'be-i Muazzama'**yı yapmaya başladıktan ve **Ebû Kubeys** dağından **Haceru'l-Esved'**i getirip tavafa başlama noktasını belirledikten sonra şu duâyı yapmışlardı:

"Ey Rabbımız, bu hayırlı işi kabul et! Hiç şüphesiz Sen, duâmızı işitir, niyetimizi pek iyi bilirsin. Ey Rabbımız, bizi yalnız Senin rızana bağlı iki müslim kıl! Bizim zürriyetimizden de sana boyun eğen-itaat gösteren bir ümmet meydana getir!.. Ey Rabbımız, soyumuzdan meydana getireceğin Müslüman ümmete kendi içlerinden bir peygamber gönder ki, onlara Senin âyetlerini oku-

sun; Kitâb'ını, hikmetini öğretsin, günahlardan temizlesin..''

İşte Hak Teâlâ Hazretleri, **İbrahim Halilü'r-Rahman'**ın bu duâsını kabul etmiş ve şerefli soyundan Nebiyy-i Muhterem (S.A.V) Efendimizi göndererek onun vasıtasıyla Kitâb ve hikmet-i ilâhiyesini tebliğ etmiştir. Hz. İbrahim'in duâsında temenni ettiği peygamberin âhir zaman Nebîsî Muhammed Mustafa (S.A.V) olduğunda hiç şüphe yoktur. Nitekim Sevgili Peygamberimiz şöyle buyurmuştur:

"Ben babam İbrahim'in duâsına, kardeşim İsa'nın müjdesine ve annem Âmine'nin rüyasına mazhar olmuşumdur.'' Buhârî'de naklolunduğuna göre Rasûl-i Ekrem Efendimizin, ümmetinden ''Salli-Bârik'' duâlarını her namazda okumalarını arzu etmesi, **Hz. İbrahim'**in duâsına âdeta bir teşekkür gibidir. Bu duâlarda Peygamber Efendimiz kendi ümmeti ile beraber **Hz. İbrahim'**i ve ona inananları da anmaktadır.

Peygamberimizin Ebeveyni ve Annesinin Rüyası

Peygamberimizin babası, Abdülmuttalib oğlu Abdullah idi. **Abdülmuttalib** Kureyş'in en itibarlı kimselerinden biri idi. Abdullah da Ku-

reyş gençleri arasında boy-bos, tavır ve davranışları açısından en gözde, en dikkat çeken, saygılı bir zattı. Peygamberimizin annesi **Âmine**, Zühre Oğulları'nın ileri gelenlerinden **Vehb**'in kızı idi. Soy ve mevki itirabıyle Kureyş kadınları arasında üstün bir mevkie sahipti.

Peygamberimiz henüz doğmadan babası vefat etmiş, annesi ona hamile iken rüyasında harikulâde şeyler görüyordu. Peygamberimize hamile iken rüyasında kendisine şöyle denilmişti: **"Sen insanların hayırlısına ve bu ümmetin Efendisi'ne hamile oldun. Onu dünyaya getirdiğin zaman, her hasetçinin şerrinden koruması için bir ve tek olana sığınırım, de! Sonra ona Ahmet yahud Muhammed adını tak!"**

Bu Gece Meydana Gelen Harikulâde Olaylar

Hz. Peygamber'in doğduğu gece, ''Kisra'nın sarayının burçlarının yıkıldığı, Mecûsîler'in tapınmakta oldukları bin yıldır yanmaya devam eden ateşlerinin söndüğü, Semâve deresinin taştığı, Sâve gölünün kuruduğu'' görülmüştür. Bütün bunlar Hz. Muhammed (S.A.V)'in eliyle küfrün ateşinin söndürüleceği, fazilet ve adaletin yaygınlaşacağı tarzında yorumlanmıştır. Ebe olarak hizmet eden ka-

dınlardan Fatma Hatun da o gece "Evin nurla dolduğunu, yıldızların üzerlerine dökülecekmiş gibi sarktığını" ifade etmiştir.

Peygamberimizin Adı ve Anlamı

İsim olarak **Muhammed:** "Hamd" kökünden türemiştir. "Kişinin faziletini anarak övmek" demektir. Buna göre Ahmed: "Allah Teâlâ'yı yüce sıfatları ve kudret eserleriyle öven ve övmesini bilen kimse" demektir. Muhammed ise: "Fazilet ve üstünlükleri anılarak övülmüş kimse" demektir. Kâdı Iyaz demiştir ki: Resûlullah (S.A.V), Muhammed olmazdan evvel Ahmed idi. Diğer bir deyimle halk, Resûlullah'ın kendisini methetmeden evvel o, Allah'ı hamd ü sena etmiştir. Bu cihetledir ki, Peygamberimizin Ahmed adı, geçmiş peygamberlerin Kitâb'larında zikredilmiş, Muhammed adı ise Kur'ân'da verilmiş olup her ikisi de en güzel iki isimdir."

Peygamberimizin İsimleriyle Soyunun Faziletine Dair Hadisler

Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuştur:

"Bana mahsus ve münhasır (ve en yüce) beş isim vardır: Ben **Muhammed'**im ve **Ahmed'**im. Ben o **Mâhî'**yim ki, Allah benim nübüvvetimle küfrü giderecektir. Ben o **Hâşir'**im ki, (kı-

yamet gününde) insanlar beni takip ederek haşrolunacaktır. Ben **Akîb**'im (Hâtemü'l-Enbiya'yım. Benden sonra hiç kimse peygamber olmayacaktır). *(Sahîh-i Buhârî Tecrîd-i Sarîh Tercemesi, IX, 250, h. no: 1439)*

Hasılı; gözümüzün nuru, gönlümüzün sürûru Efendimiz Hazretlerinin doğum günü münasebetiyle bizlere düşen vazife, herhalde onu, her yönüyle daha iyi anlamaya ve onun insanlığa tebliğ ettiği esasları kavramaya çalışmak olmalıdır!

PAZARTESİ VE PERŞEMBE GÜNÜ ORUÇ TUTMANIN FAZİLETİ

Hz. Âişe'nin verdiği habere göre, "Rasûl-i Ekrem (S.A.V) Efendimiz pazartesi ve perşembe günlerinde oruçlu olmaya çalışırdı. *Riyâzü's-Sâlihîn, II, 512, Tirmizî)*

Keza bu konuda Peygamber Efendimizin şöyle buyurduğu naklolunur:

"Pazartesi ve perşembe günü amellerin arzolunduğu günlerdir. Ben de amellerimin, oruçlu iken arzolunmasını severim." (Riyâzü's-Sâlihin, II, 511, Tirmizî)

MÜBÂREK CUMA GÜNÜ

Cuma günü çok değerli ve mübarek bir gündür. Bu konuda Peygamber Efendimiz şöyle buyurmaktadır:

"Bizler Ehl-i Kitâb'a göre en sonra gel-

mişken kıyâmet gününde faziletçe en başa geçecek olanlarız. Şundan dolayı ki, bizden evvel onlara Kitab verildi de Allah'ın onlara farz buyurduğu gün bu cuma günü iken onlar anlaşmazlık çıkarıp başka günlere saygı gösterdiler. Bize ise o güne itibar etmek hususunda Hak Teâlâ hidayet verdi (doğru yolda gösterdi) **Artık bu hususta insanlar bizden geri kalmış oldular. Yahudiler'in ibâdet günü yarın**(cumartesi) **Hıristiyanlar'ınki de, öbür gün**(pazar)**dür."** *(Tecrid, III, 3 vd. h. no: 478)*

"Âdem o gün yaratıldı, o gün cennetten yere indirildi, o gün tevbesi kabul olundu ve o gün vefat etti, kıyamet de o gün kopacaktır. İns ve cinden başka bir hiçbir yaratık yoktur ki, cuma günü tan yeri ağardıktan, gün doğuncaya kadar -kıyâmet belki bugün kopar korkusuyla- kulak kabartmalısın. Bir de o günün içinde öyle bir saat vardır ki, Bir Müslüman kul tesadüfen o esnada namaz kılıp Allah Teâlâ Hazretlerinden bir hâcetini dilerse, onu Allah Teâlâ muhakkak ona verir." *(Tecrid, III, 4-5; Müslim, Cumua, 17 vd.)*

Cuma günü yıkanmak, gereken temizlikleri yapmak, dişleri fırçalamak, hoş, hafif koku sü-

rünmek, temiz elbiseler giyinmek, güler yüzlü ve sevinçli olmak iyi görülmüştür. Peygamberimiz (S.A.V), Medine civarındaki köylerden toz ve ter kokusu ile cumaya gelenlere "Bari, bugününüz için iyice yıkanıp temizlenseniz!" buyurmuştur. *(Müslim, Cumua, 6)* Yukarıdaki hadiste geçen icâbet saatinin ne zaman olduğu bilinmemekle beraber, "İmamın minbere çıkmasından namazın kılınmasına kadar süren zaman içinde bir an olduğu veya cuma günü ikindiden sonra bir an olduğu.." rivayet edilir.

Cuma günü öğle vakti ezan okununca erkeklerin cuma namazına gitmesi farzdır. Bu konuda Cenâb-ı Hak şöyle buyurmaktadır:**"Ey iman edenler! Cuma günü namaza çağrılınca Allah'ı anmaya koşun, alışverişi bırakın. Bilseniz bu, sizin hakkınızda daha hayırlıdır. Namaz kılınınca yeryüzüne yayılın. Allah'ın lutfunu arayın. Allah'ı sık sık anın ki, felâh bulasınız."** *(Cumua, 9-10)*

Cuma namazını terketmenin büyük günah olduğu da Peygamber Efendimiz tarafından belirtilmiştir. Bu konudaki hadis şöyledir:**"Birtakım kimseler ya cumayı terketmekten kesin olarak vazgeçerler, yahut da, Allah onların kalplerini mühürleyecek, sonra da**

kendileri muhakkak surette gafillerden olacaklardır." *(Müslim, Cumua, 40)* **"Üç cuma namazını aldırmayarak mazeretsiz bırakıp kılmayan kimsenin Allah, kalbini mühürler"** *(Tâc, I, 273, Ebû Davud-Tirmizî, Neseî, Hâkim).*

Hâsılı cuma günü Müslümanlar'ın haftalık bayram günüdür, bugünde çok faziletler vardır. Bu münasebetle Müslümanlar cuma günü ibâdetlerine daha çok dikkat etmeli ve Peygamberimize salât-ü selâmda bulunmalı, salevat göndermelidirler. Zira Efendimiz Hazretleri cuma günü ve gecesi kendisine gönderilen salevatın, huzuruna getirildiğini bildirmektedir.

Cuma günü Kehf Sûresi'ni okuyanlara uhrevî mükâfat müjdelenmiş; her cuma namazının diğer cumaya kadar günahlara keffaret olduğu belirtilmiştir. Cuma günü yoksullara yapılan yardımın sevabı da boldur. Cuma günü va'z ü nasîhat günüdür; cuma va'zında hutbesinde konular Müslümanlar'ın önemli meselelerine ışık tutmalı ve herkes bu ışıkla hatalarını düzeltmeye, eksiklerini gidermeye çalışmalıdır.

Cenâb-ı Hak aylar içinde Ramazan'ı, gece-

ler içinde Kadir Gecesi'ni, dünya üzerinde Mekke'yi, insanlar arasında **Hz. Muhammed** (S.A.V)'i seçtiği gibi günler içinde de "Cuma'-'yı seçmiştir.

